

TEDENSKÉ SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto II.

V Ljubljani, dne 17. decembra 1926

Štev. 55

Nikola Pašić

Ko se je rodil l. 1845 na dan sv. Miklavža trgovcu Pašiću v Zaječarju sin, katerega so krstili za Nikolo, ni nikdo mogel misliti, da iz novorojenčka vzraste mož, čigar beseda bo odločevala v najvažnejših svetovnih zadevah, na katerega bodo oprte oči sveta in bo po končanem neumornem življenju s kraljevskimi častmi položen v naročje pramatere zemlje. — Po končanih gimnazijskih študijah se

je Nikola Pašić odločil za inženjerski stan in študiral najprej v Beogradu, kasneje pa je bil poslan kot eden najboljših srbskih dijakov v izpopolnjenje v Švico, v Curih. Tukaj pa se je okrenila njegova življenska pot. Baš tisto leto 1868, ko je odhajal Pašić v Švico, se je dogodilo za Srbijo nekaj izrednega, odstranjen je bil zagovornik samovoljnega vladanja, knez Mihajlo Obrenović. Radi tega je ubežalo v Švico nebroj Srbov, nasprotnikov padlega vladarja, s katerimi se je inladi Nikola seznanil. Poleg Srbov, ki so zelo vplivali na Pašićevo čustvovanje, je bilo v tistem času v Švici še mnog drugih, iz raznih držav ubeglih revolucionarjev. Najbolj se je Pašić vezal s tedanjim svetovno znanim ruskim revolucionarjem Bakuninom, katerega ideje so navduševale slovansko mladino in dvigale Srbe proti domačim, samovoljno in slabo vladajočim vladarskim hišam. To znanje je bilo zelo merodajno za njegovo poznejše življenje in usmeritev politike, ki jo je vodil Nikola Pašić.

Po končanih študijah je vstopil v državno službo, odkoder pa so ga odpustili radi izvajanja njegovega političnega mišljenja. Ko je bil v privatni službi, se je pridružil skupini svobodomišelnih omladincev, ki so bili nekaki predhodniki današnjih radikalov in se je jel pojavljati v njihovem časopisu. —

Po vojnih letih 1876 in 1878 so postale razmere srbskih državljanov še neznosnejše, prišlo je tako daleč, da so razgnali omladinsko organizacijo. Člani so se sicer razšli, toda ostali pa so še vedno v književnih vezeh in l. novembra 1878 je bilo izvoljenih nekaj članov borbene skupine, med njimi tudi Pašić v Narodno skupščino in so tvorili opozicijo proti veliki premoči kraljevih pristašev. Po podpisu berlinske pogodbe je bila skupščina razpuščena in pri prihodnjih volitvah so dobili Pašićevi pristaši že nad 40 zastopnikov, ki so izvolili mladega Pašića za predsednika skupščine kar pa kralj Milan

ni hotel potrditi; to se je pripetilo Pašiću tudi l. 1883. V skupščini od l. 1880 pa nastopa Pašićeva skupina že kot radikalna stranka, pod njegovim osebnim vodstvom in objavi svoj program: Narodno blagostanje, svobodo na znotraj, na zunaj pa državno neodvisnost in osvobojeje, ter zedinjenje tudi ostalih delov srbstva. O osvoboditvi Jugoslovenov, to je Hrvatov in Slovencev pa tukaj še ni govora. —

Radikalna stranka je bila v neprestani borbi proti absolutistu in zapravljevcu samostojnosti srbske države, kralju Milanu. Leta 1883 je bil izzvan kmečki upor, nazvan »Timočka buna«. Kralj in vlada sta obdolžila Pašića, da je bil on duša zarotnikov, kar pa še do danes ni pojasnjeno. Radi timoške bune so obsodili 94 radikalnih prvačkov na smrt, med njimi je bil tudi Pašić, ki pa je pobegnil preko Avstrije na Bolgarsko. Mnogo je bilo usmrčenih, nekaj pomiloščenih, le Nikolu ni bilo odpuščeno in je moral čakati tako dolgo, dokler ni odstopil kralj Milan v korist svojega sina Aleksandra Obrenovića. Vrnivšega Pašića so Srbi navdušeno sprejeli in mu zopet poverili vodstvo vlade. L. 1891 je spremljal svojega kralja na ruski dvor, kjer je spletel nove močne vezi med Rusi in Srbi in od takrat se že jame pojavljati tudi v Srbiji slovanska ideja.

Kralj Milan, kateremu je bila prepovedana vrnitev v Srbijo, je med tem s pomočjo obmejnih držav vedno spletkaril in uničil radikalno vlado. Pridobil je svojega sina, da se je l. 1893 pri neki slavnosti proglasil kot polnoletnega, zastopnike vlade pa je dal zapreti. Prišlo je do novih volitev, pri katerih so zopet zmagali radikali, ki so Pašića poslali v Petrograd kot zastopnika Srbije. Ko pa se je l. 1894 vrnil kralj Milan kljub dani častni besedi v

Srbijo in je imela Srbija kar dva kralja, je bil Pašić razrešen svojih poslaniških dolžnosti. Z Milanom so prišli v državo nemiri in nered, ki so povzročili znani ivandanski atentat, ki pa ni uspel. Med obsajenci radi atentata se je nahajal tudi Pašić. Življenje mu je rešilo posredovanje Rusije. Dobil pa je 5 let robije, bil pozneje pomiloščen in pregnan iz Srbije. Med njegovo odsotnostjo je prišlo do odstranitve Obrenovičev in vzpostavitve stare kraljeve rodbine Karadjordjevičev. Za Srbijo so se začeli novi časi. Od takrat pa do svoje smrti je stal ob državnem krmilu Srbije in Jugoslavije umrl Nikola Pašić.

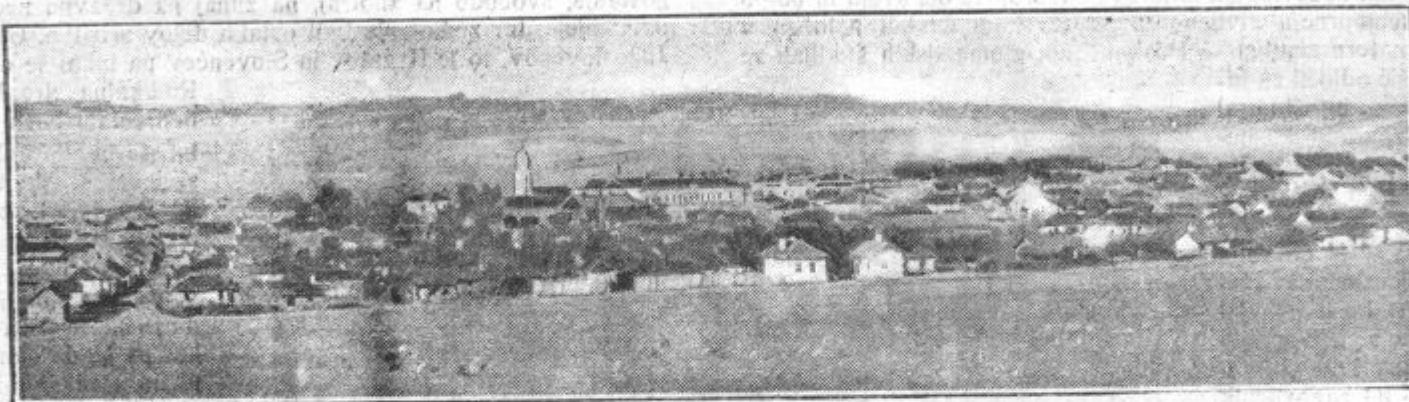

Rojstna hiša Nikole Pašića v Zaječaru. Tudi ta veliki državnik se je rodil pod skromnim krovom srbskega kmeta

Spodaj: Zaječar, rojstno mesto Nikole Pašića.

Nikola Pašić dan pred smrtjo.

Bosanski kmetje na potu v mesto.

Cerkvica pri Sv. Duhu, kjer je bil pred 100 leti rojen France Cegnar.

Ivana Kobilca, slavna slovenska slikarica, ki se je s svojimi deli odlikovala tudi v inozemstvu, je umrla v Ljubljani.

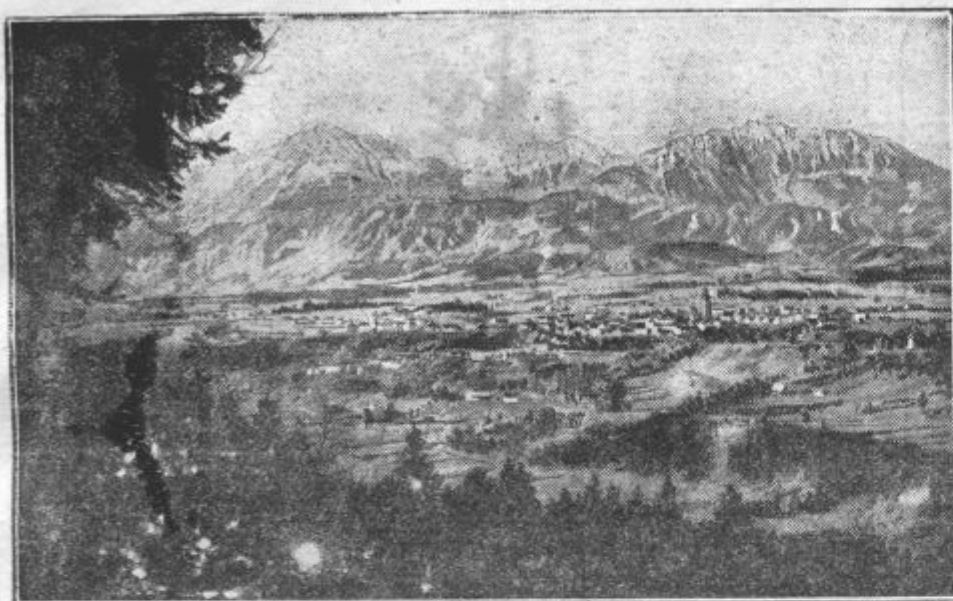
Na levi:

France Cegnar, slovenski pesnik in buditelj tržaških Slovencev. Dne 8. t. m. je poteklo sto let, kar se je rodil.

Na desni:

Rojstna hiša Franca Cegnarja pri Sv. Duhu pri Škottji Loki.

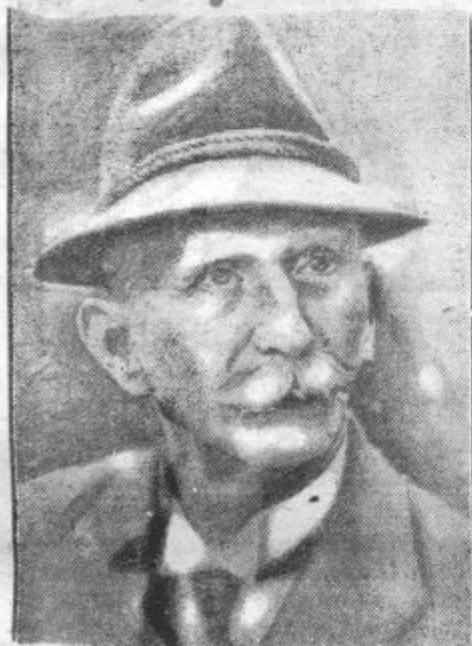
Na desni:

Jakob Špicar, pisatelj ljudskih iger in duša Sokolskega gledališča v Radovljici.

Na levi:

Pogled na Radovljico z Lipnice

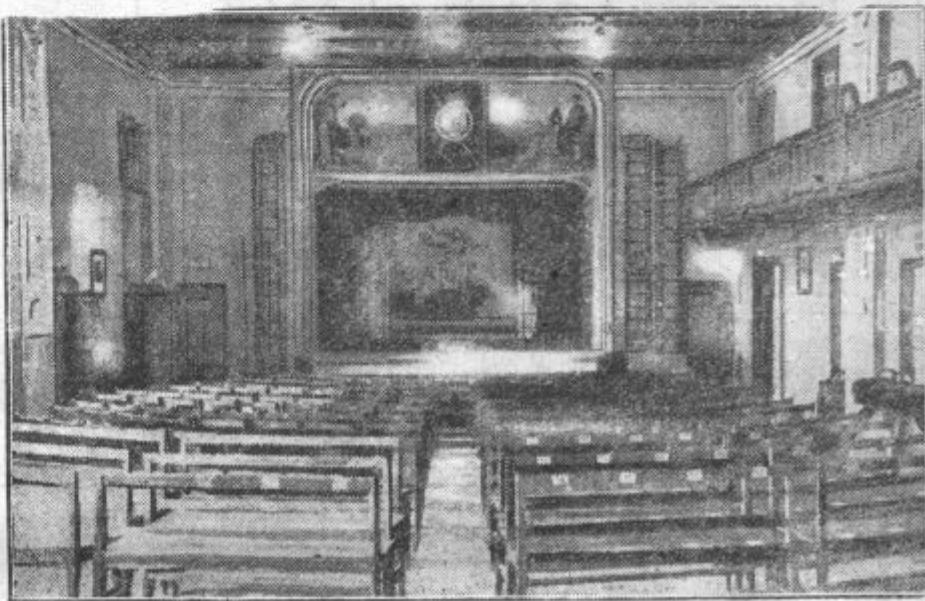

Na levi:

Dr. Fran Tominšek, zaslužni predsednik Slovenskega planinskega društva, je bil odlikovan za svoje požrtvovalno delo z redom sv. Save III. vrste.

Na desni:

Sokolsko gledališče v Radovljici

Na desni:

Dr. Anton Božič, ugledni delavec na političnem in gospodarskem polju v Celju in načelnik celjske Zadrugne Zveze, je te dni obhajal svojo petdesetletnico.

Na levi:

Prizor iz Špicarjeve igre »Na razpotju« v Sokolskem gledališču v Radovljici

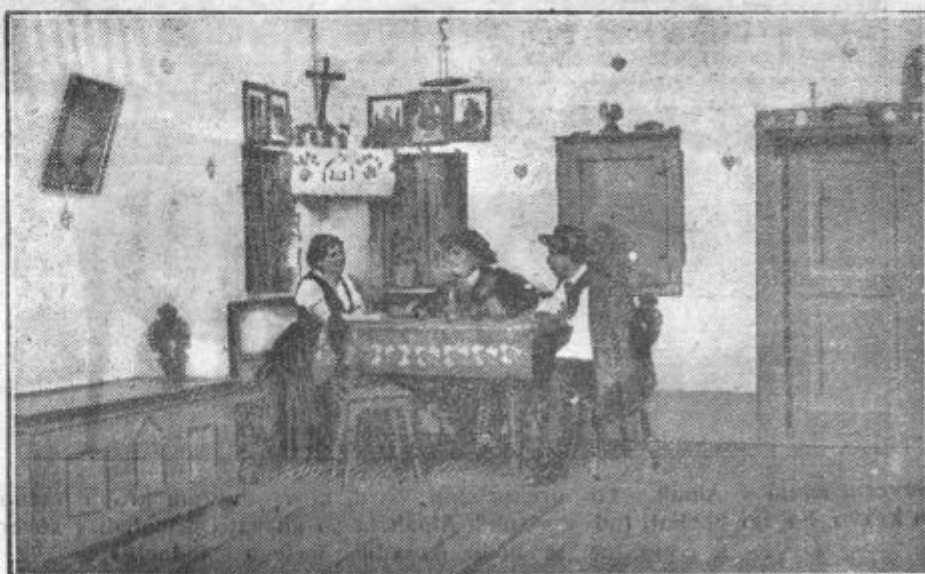

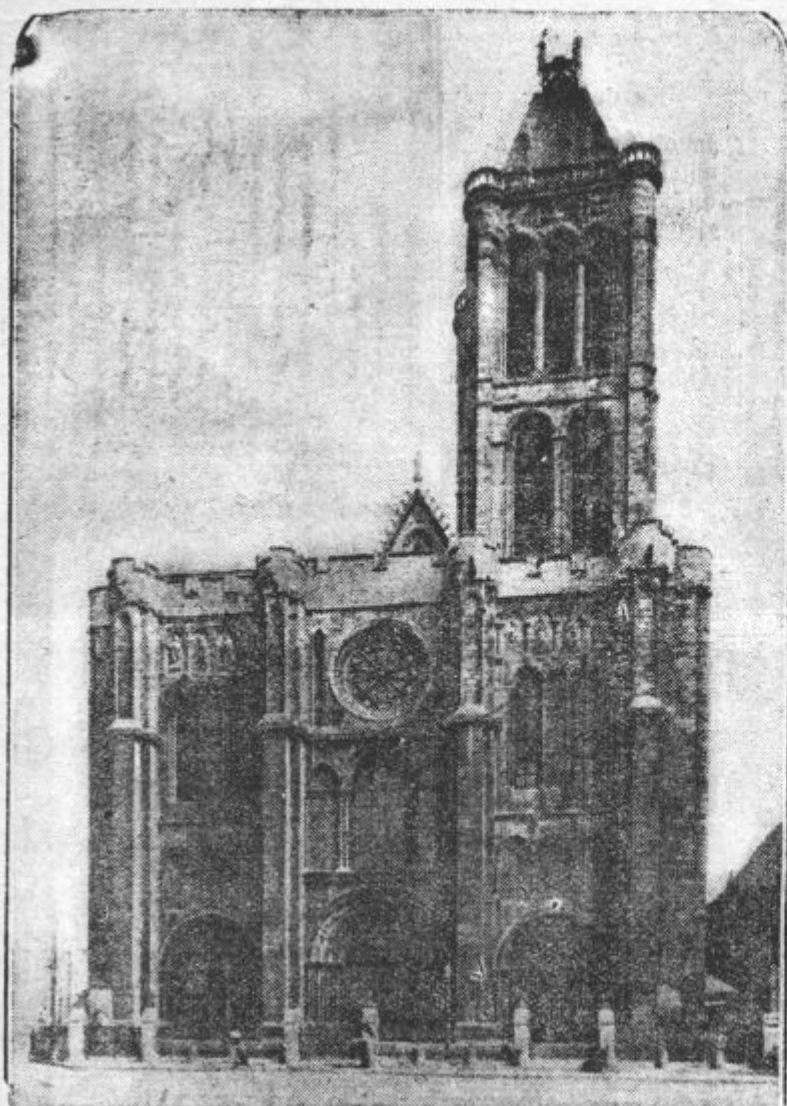
Na levi:

Dr. Vinko Šercl, ki je govoril 45 jezikov in se naučil izvrstno tudi našega jezika v dveh mesecih, je umrl v Ljubljani pred dvajsetimi leti.

Na desni:

Predstava »Vdove Rošlinke« na Sokolskem odru v Radovljici.

Opatjska cerkev v Saint-Demisu pri Parizu, ki je slavila svojo 1300letnico

Ciščenje ulic v minulem stoletju. Zgoraj: Poletno osvežilo na cesti (šaljiva slika iz l. 1930). Spodaj na levi: Priprava za posipanje spolzkih ulic ob poledici. Na desni: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Dovtip na slabo škropljene, prašne ceste.

Severni jeleni v Alpah. To prekoristno žival, ki v severnih krajih nadomestuje konja in kravo, bočejo vpetjati tudi v visokih Alpah in so jih zato pripeljali s severa, da poskusijo, če se bodo navadili našega podnebja.

Dr. Janko Žirovnik, zagovornik na smrt obsojenega Jarca.

Janoz Jarc, ki je bil obsojen na smrt radi umora Angele Kopačeve v Vašah in ga je kralj takorekoč pod vislicami pomilostil na 20 letno ječo.